

M. CSÁSZÁR ZSUZSA

A tudás szerepe a dél-dunántúli régió fejlődésében

Korunk legjelentősebb tőkéje a tudás és az aktív tanulás készségének kultúrája.

A fenti gondolat szellemében végzett, az egész országra kiterjedő kutatásunk célja annak bemutatása, hogy mind a térszerkezet, mind az oktatás változásai hogyan alakítják a meglévő gazdasági-társadalmi struktúrákat. Jelen tanulmány kutatásunk dél-dunántúli régióra vonatkozó részeredményeit foglalja össze. Kísérletet tesz annak illusztrálására, hogy a gazdasági nehézségekkel küzdő, sok tekintetben heterogén Dél-Dunántúlon a gazdasági, társadalmi folyamatok miként befolyásolják az oktatás működését, a tudás megszerzésének lehetőségeit.

Az elérhető statisztikai adatok elemzése révén, elsősorban a 2001-es népszámlálás alapján a régió demográfiai jellemzőit – különös tekintettel az iskolázottságot – az oktatási kínálattal összefüggésben vizsgáltuk. Ezen túl a KSH adatbázisának segítségével elemeztük a régió gazdasági fejlettségét, társadalmi jellemzőit.

A dél-dunántúli régió jellemzői:

A magyarországi hét tervezési-statisztikai régió közül a Duna, Dráva, Balaton között elterülő 3 megyét – Baranya, Tolna, Somogy – magában foglaló terület a dél-dunántúli régió, melynek természetes központja Pécs, a 160 ezer lakosú nagyváros.

A terület természeti erőforrásokban – elsősorban energiahordozókban, valamint ásványi anyagokban, hévízforrásokban – igen gazdag. A térség múlt századi gazdasági erejéhez nagymértékben hozzájárult a bányászat, az ipari feldolgozó tevékenység. A régió mezőgazdasági adottságai az ország egészéhez viszonyítva jónak mondhatók, különösen kedvezőek a déli tájak a szőlő- és bortermelés szempontjából.

A régió közlekedési hálózata a főváros felé orientált. A közúthálózat fejlesztési hiátusai főként Tolna és Baranya megyéket sújtják. Egyedül a Balaton-part gyors kapcsolattartása biztosított mind Budapest, mind Horvátország felé.

A régió népesedési viszonyait a közepes termékenység, a magas halandóság és a viszonylag előrehaladott demográfiai öregedés jellemzi.

A 2001-es népszámlálási adatok szerint a természetes fogyás folyamatos és egyre nagyobb mértékű. Az élveszületések száma 1980 óta erőteljesen csökken, a halandóság mindvégig magas szinten stagnál. Az elöregedési folyamatot jól jelzi, hogy a 60 évesek és idősebbek népességen belüli aránya 1980-ben 17,0% volt, 2001-ben pedig több mint 20%. Ugyanakkor a 14 év alattiak aránya 21,5%-ról közel 17%-ra csökkent. Összességében a dél-dunántúli régióban az országos átlagnál alacsonyabb az oktatásban érintett korcsoportok jelenléte, miként az élve születések száma is, mindez a viszonylag magas halálozási aránnyal és a népesség átlagosnál nagyobb elöregedésével jár együtt. Ezek a tényezők a térség oktatási helyzetképét is más megvilágításba helyezik.

Az elvándorlások száma a dél-dunántúli régióban meghaladta az odavándorlósokét, ebben Tolna és Somogy megye játssza a vezető szerepet. A régióból, de különö-

sen Tolnából elvándorlók korösszetételének és iskolai végzettségének elemzése azért érdemel említést, mert kimutatható az összefüggés a migráció motivációja és a felsorolt mutatók között. A népesség vándorlását több dolog befolyásolja, de legerősebben a gazdasági, a megélhetési tényezők, a munkavállalás és az iskoláztatás. Tolna megyében az utóbbi tényező az elmúlt években igen felerősödött, a középiskolai korosztályból 4 év alatt több mint 350 fiatal „tűnt” el, folyatta más megyében tanulmányait és a statisztikák szerint a megye felsőoktatási kínálatának szűkössége miatt máshol tanult tovább. A régión, a megyéken belül kisebb területi átrendeződés történt egyrészt a falvakból a városok irányába, másrészt a fejletlen területről a fejlettebbek felé, tovább gyengítve a hátrányos helyzetű térségek pozícióit.

Mindezek a folyamatok is szerepet játszottak abban, hogy a régió népessége az 1980-as 1.061 ezer főről 2001-re 992 368-ra csökkent.

A népesség iskolázottságát vizsgálva szembevetendő az analfabétáknak az országos átlaghoz viszonyított magas aránya (0,7%), ami elsősorban a roma lakosság jelenlétének köszönhető. Befejezett általános iskolai végzettséggel rendelkezik a megfelelő korú lakosság 87%-a, legalább középiskolai végzettsége van 33,7%-nak és felsőfokú diplomája a 25 éves és idősebb népesség 10%-nak. A megyék közül Baranyában a legkedvezőbb a lakosság iskolázottsága, ami a szélesebb körű közép- és felsőfokú oktatási intézményhálózattal van összefüggésben.

A Dél-Dunántúl népességének gazdasági aktivitását és a gazdaság jelenlegi fejlettségét jól jellemzi, hogy a munkanélküliség – természetesen jelentős kistérségi eltérésekkel – jóval az országos átlagot meghaladó, 11% feletti. A foglalkoztatottak nagy szektorok szerinti megoszlását vizsgálva a régiók közül a mezőgazdaságban dolgozók aránya a dél-dunántúli régióban, különösen Tolna és Somogy megyében magas. Az ipari foglalkoztatottak aránya viszont éppen itt a legalacsonyabb, pedig a kilencvenes évek közepétől az iparban foglalkoztatottak száma a fejlettebb régiókban emelkedett.

Az egy főre jutó GDP, a külföldi beruházások, a vállalkozások számát tekintve a régió a három Dunától keletre fekvőhöz hasonlóan rossz helyzetben van. A gazdasági és foglalkoztatási mutatókat összegezve elmondható, hogy a dél-dunántúli régió sokszínű képet mutat, magában foglalja a dinamikusan fejlődő megyeszékhelyeket, az idegenforgalmi vonzerőt jelentő balatoni agglomerációt és a periférikus helyzetben levő határmenti területeket, az elmaradott térségeket, valamint a stagnáló agrár-perifériákat is.

A Dél-Dunántúl Magyarország legalacsonyabb népsűrűségű tervezési-statisztikai régiója, mintegy 70 fő/km² értékkel. Ezzel szemben a településsűrűség értéke regionális szinten is viszonylag magas (4,5 település/100km²), Baranya megyében pedig kiugrónak mondható. A Dél-Dunántúl településszerkezetére a közép- városok hiánya, az aprófalvas szerkezet jellemző. A települések magas száma igen előnytelen struktúrát takar: a régióban több mint 320 település lélekszáma nem éri el az 500 főt (ezeknek mintegy kétharmada Baranyában található). A városok közül kiemelkedik mind lélekszámát, mind gazdasági kulturális jelentőségét tekintve Pécs és a régiós társközpont szerepére vágyó Kaposvár. A többi város hajdani mezővárosból, illetve nagyközségből jutott mostani rangjára. Vonzáskörzetük jóval kisebb kiterjedésű, mint a két központé és városi szerepkörük bővülése is lassúbb folyamat. A jelenlegi városhálózathoz 32 város tartozik, köszönhetően a kilencvenes évek nagy várossá nyilvánítási hullámának. De még így is találkozunk városhiányos térségekkel Tolna középső részén, a Zselicségben és a Somogyi-dombvidéken. (KSH

Magyarország régiói, 1998). A falvak mérete délről északra haladva koncentrikusan nő, az aprófalvakban gazdag Baranya községeinek kétharmada 500 fő alatti törpefalva, rossz megközelíthetőséggel, előregedő és lassan elnéptelenedő lakossággal.

A régió oktatási helyzetképe

Az alapfokú oktatás jellemzői

Az alapfokú oktatás helyzetét alapvetően meghatározzák a régió népesség- és településföldrajzi, valamint demográfiai adottságai. A már említett törpefalvakra többnyire a rossz demográfiai helyzet, az előregedő népesség a jellemző, ezért sok esetben egyszerűen nem születik annyi gyerek, amely lehetővé tenné önálló iskolák fenntartását. Így az önkormányzatok kénytelenek más településekkel együttműködve eleget tenni a törvény által rájuk rótt alapfokú ellátási kötelezettségüknek. Az eredmény: a régió 600-nál is több községi jogállású települése mintegy 270 iskolát tart fenn. Baranyában nagyjából minden harmadik, Somogyban és Tolnában minden második önkormányzatra „jut” egy iskola. Az iskolahálózat szétaprózottsága tehát kisebb mértékű, mint a településhálózaté. Ennek ellenére a régióra mindinkább a kisméretű iskolák a jellemzőek.

Az általános iskolákra vonatkozó mutatók is csak a korábbi állításokat támasztják alá: az egy osztályra és az egy pedagógusra jutó gyermekek száma egyaránt a legalacsonyabbak között van az országban. A régióban minden ötödik általános iskola részben osztott, vagy osztatlan formában működik, az iskolák egynegyede pedig csak alsó, vagy csak felső tagozatot tart fenn. A Dél-Dunántúl adataihoz leginkább hasonlítanak a Nyugat-Dunántúl és Észak-Magyarország esetében találunk. Ezek a térségek társadalmi-gazdasági fejlettség tekintetében mind a Dél-Dunántúltól, mind egymástól jelentősen különböznek, településhálózatuk viszont hasonló képet mutat.

A kilencvenes években ellentétes és egymástól eltérő gyökerű hatások alakították az iskolák számának változását. Egyik oldalon a csökkenő gyereklétszámok és a beszűkülő finanszírozási lehetőségek a városi önkormányzatokat több esetben iskolák összevonására, bezárására kényszerítették. Másrészt az oktatással szembeni differenciáltabb társadalmi igények, az önkormányzati szférán kívüli iskolafenntartók megjelenése számos új létesítményt hívott életre. Ezeknek a hatásoknak az eredőjeként a régióban 2000-ben 14-gyel több általános iskola működött, mint 1990-ben. Hasonló irányú és arányú változásokat tapasztalhatunk kettő (Észak-Magyarország és a Dél-Alföld) kivételével valamennyi magyarországi régióban. Az iskolák döntő hányadát (a Dél-Dunántúlon 92%-át) a települési önkormányzatok működtetik.

A régió másik, oktatási szempontból kiemelendő népességföldrajzi sajátossága a különböző nemzetiségek magyarországi viszonylatban magas arányú jelenléte. Baranya és Tolna megyékben a német, illetve Baranyában a horvát nemzetiség identitásának megőrzésében játszanak jelentős szerepet a kisebb településeken és a városokban egyaránt működő, a nemzetiségek nyelvét és kulturális örökségét ápoló iskolák. A továbbélő kulturális hagyományok miatt a kötelező nyelvoktatásban részt vevő tanulóknak mintegy kétharmada a német nyelvet választja.

A középfokú oktatás jellemzői:

Az elmúlt évtized – mint az élet számos más területén – a középfokú oktatásban is gyökeres változásokat hozott. A társadalmi-gazdasági átalakulás nem hagyta, nem is hagyhatta érintetlenül a középfokú oktatást. A középiskolai expanzió oktatási szakemberek szerint egyszerre jelentheti a középiskolai képzésbe lépők és a bennlévők számának emelkedését, valamint a végzettséget szerettek arányának növekedését. A szakmunkás és szakiskolai képzések visszaszorultak, helyüket elsősorban a versenyképes szakmákat, tudást kínáló szakközépiskolák vették át. Ezzel párhuzamosan megfigyelhető a gimnáziumok lassú, de folyamatos térnyerése.

Az országos folyamatok a régióban is érvényesülnek. Míg a középiskolák száma 38%-kal növekedett, addig a hagyományos szakiskoláké ugyanennyivel csökkent. A régió szakközépiskolái is töreksenek az OKJ-képzések indítására, hiszen ezek jelenthetik a versenyképes tudás elsajátításának lehetőségét.

A középiskolák számát illetve a középiskolás diákok számát tekintve a dél-dunántúli régió az országos (vidéki) átlagot képviseli.

A fenti adatoknál többet mond, ha az egy pedagógusra, illetve osztályteremre jutó diákok számát vizsgáljuk meg régiók és iskolatípusok szerint, megállapítható, hogy a dél-dunántúli régió mind a pedagógusok, mind a tantermek tekintetében az országos átlagnál jobban áll.

Részletesebb jellemzést ad a régió középiskoláiról, ha szemügyre vesszük a legfontosabb, legversenyképesebb, illetve a régió középfokú oktatásában legmeghatározóbb képzési profilokat. A régiós intézmények oktatási arculata széleskörű, szinte minden típusú képzés megtalálható benne. Ezek közül is kiemelkednek számukban és jelentőségükben a régiós adottságokhoz, történelmi, társadalmi hagyományokhoz igazodó képzések. Szakmát adó képzéseknél ilyenek a vendéglátási, az idegenforgalmi, az élelmiszeripari és az agrár jellegűek; gimnáziumoknál pedig a nyelvi-nemzetiségi jellegű oktatási profilok. Természetesen az új társadalmi-gazdasági kihívásokra adott válaszként itt is előretörték a „sikerképzések”, a számítástechnika-informatika, a nyelvi képzések, a közgazdasági profilú oktatás, valamint a környezetvédelmi irányultságú képzés. Ezek jelentősége a tanulóknak nyújtott versenyképes tudás mellett abban rejlik, hogy nagymértékben hozzájárulhatnak a térség gazdasági szerkezetváltásához. A nyelvi oktatás, a versenyképes szakmákat adó, valamint a régió gazdasági adottságainak megfelelő képzések elősegíthetik az országos átlagtól elmaradt dél-dunántúli régió gazdasági fejlődését.

1. táblázat *Néhány, a régióban fontos képzési profil száma és aránya a középiskolákban*

	Gimnázium		Szakközépiskola és Szakiskola		Összesen	
	db	%	db	%	db	%
Oktatási profil/OKJ szakképzés						
Számítástechnika/Informatika	11	21,5	23	45,1	34	33,3
Nyelvi képzési profil	18	35,3	4	7,8	22	21,5
Közgazdaságtan	-	-	20	39,2	20	19,6
Környezetvédelem	-	-	6	11,7	6	5,8
Vendéglátás/Idegenforgalom	-	-	15	29,4	15	14,7
Élelmiszeripari	-	-	11	21,5	11	10,7
Agrár	-	-	19	37,2	19	18,6

Forrás: KSH, OM Statisztika, saját számítás

Sajnálatos módon a Dél-Dunántúl két megyéjében, Tolna, Somogy megyékben nem csökkent az átlagos mértékben a szakképző intézményekben tanulók száma. Az országos átlaghoz képest azonban még így is magas a résztvevők száma, holott ezeket a térségeket sújtotta a legjobban a gazdasági szerkezet átalakulása, és ebből a helyzetből napjainkra sem tudtak még talpra állni. Egyébként ezekben a megyékben alakult át a legkevésbé a szakképző intézmények szerkezete, a megszűnt intézményeket nem váltotta fel érettségire épülő szakközépiskolai képzés. Tolna megyei középfokú oktatási vizsgálatainkból jól látható, hogy a szakképzést illetően bizonyos szakmákban túlképzés folyik – pl. az építőipari és a ruhaipari szakmákban az országos átlaghoz, sőt, a munkaerőpiaci viszonyokhoz képest is. Érdekes a kereskedelmi, élelmiszeripari és vendéglátóipari profil hátránya a többi megyéhez viszonyítva. A szakmunkásképzés helyi sajátossága, hogy a képzési helyek felében legalább három, vagy négy profil szakmái vannak jelen. Ez felveti a képzés minőségének és gazdaságosságának kérdését.

A megyei szakközépiskolai kínálatban a térség agrár jellegéből fakadóan még mindig magas a mezőgazdasági képzés aránya. Ennek ellentmond a mezőgazdaságban foglalkoztatottak számának radikális csökkenése. A képzési profil fenntartása nem lenne probléma, ha sikerülne annak tartalmát modernizálni, a kompetencia alapú képzés elvárásai alapján átalakítani.

A fenti, országos viszonylatban is elterjedt középiskolai képzési profilok mellett a régió rendelkezik néhány sajátos, esetenként egyedülálló képzési formával is. Ilyenek a nemzetiségi képzések (német, horvát), a kéttannyelvű oktatási formák (angol, német, olasz, spanyol stb.), valamint az országban egyedülálló pécsi Gandhi Gimnázium. Ez az intézmény célul tűzte ki a roma értelmiségi réteg szélesítését, a roma kultúra és identitás ápolását.

A régió középiskolái – kevés kivételtől eltekintve – városi jogállású településeken találhatóak. A középiskolák léte a kisvárosokban szinte presztízskérdéssé vált, a tényleges városi funkció egyik bizonyítékaként kezelik. Ez érthető is, hiszen a regionális identitás kialakításában egy kisvárosi középiskolának nagy szerepe lehet. A nagyobb városokban (elsősorban megyeszékhelyeken) a középfokú oktatási kínálat egyre szélesedik, mind többféle képzési formát kínálnak az iskolák, emellett a kereslet a társadalom részéről diverzifikáltabb és sokkal igényesebb.

A régióból Baranya megye középfokú képzési kínálatának sokszínűségével és a gazdasági, munkaerőpiaci viszonyokhoz történő jobb alkalmazkodásával emelkedik ki. A másik két megyét tekintve Tolna hátrányos helyzete a középfokú oktatásban érintett korcsoport magasabb arányú elvándorlása, korszerűtlenebb szerkezetű szakképző rendszere miatt feltűnő.

Felsőfokú oktatás jellemzői

A rendszerváltás után nem csak a közoktatás, hanem a felsőfokú oktatás is átalakult, mind szerkezetét, mind profilját, mind mennyiségi mutatóit tekintve. A középfokú oktatás általánossá válása mellett, a felsőfokú oktatás tömegesedését is megfigyelhetjük. A felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló törekvésben döntő szerepet játszik az éles (és a rendszerváltás előtt nem létező) munkaerőpiaci verseny is. Ebbe a folyamatba illik a felnőttképzés tömegesedése is.

A másik nagy változás elsősorban a felsőoktatási intézmények szervezeti felépítésében ment végbe. Az állami egyetem mellett több egyházi, magán és alapítványi felsőoktatási intézmény jött létre. Az egyetemi integrációs folyamatok következ-

tében pedig nagy összetett felsőoktatási centrumok jöttek létre, megszüntetve ezzel több korábbi intézmény önállóságát.

A Dél-Dunántúli régióban három felsőfokú oktatási intézmény székhelye található. Ezek a Pécsi Tudományegyetem, a Kaposvári Egyetem, valamint a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola. Ezek közül azonban csak a PTE tartozik az ország nagyobb és népszerűbb felsőoktatási intézményeinek körébe.

2. táblázat A legnépszerűbb magyarországi felsőoktatási intézmények (az első helyre beadott jelentkezési lapok alapján)

2003. (2002.)	Intézmény	Jelentkezők száma (fő) 2003. (2002.)
1. (1.)	Eötvös Loránd Tudományegyetem	17720 (17342)
2. (4.)	Pécsi Tudományegyetem	11734 (10569)
3. (5.)	Szegedi Tudományegyetem	11559 (10182)
4. (6.)	Budapesti Gazdasági Főiskola	11473 (8867)
5. (2.)	Szent István Egyetem	10079 (11655)
6. (3.)	Debreceni Egyetem	9296 (10991)
7. (7.)	Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem	7510 (7105)
8. (9.)	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egye- tem	6097 (5461)
9. (10.)	Budapesti Műszaki Főiskola	5120 (5206)
10. (11.)	Miskolci Egyetem	5080 (5189)
11. (8.)	Nyíregyházi Főiskola	4746 (5812)
12. (13.)	Nyugat-Magyarországi Egyetem	4709 (4503)
13. (17.)	Semmelweis Egyetem	4262 (3929)
14. (12.)	Eszterházy Károly Főiskola	3821 (4510)
15. (14.)	Széchenyi István Egyetem	3489 (4220)

Forrás: www.om.hu

1. táblázat: A régió felsőoktatási intézményeinek alapadatai (2001/2002)

	Hallgatói létszám	Oktatói létszám	Hallga- tó/oktató
Pécsi Tudományegyetem	27013	2243	12,0
Kaposvári Egyetem	3071	224	13,7
Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola	107	24	4,4
Összesen	30191	2491	12,1

Forrás: Oktatási Évkönyv 2001/2002. OM, Bp. 2002

A Pécsi Tudományegyetem 10 karán több mint 25000 hallgató tanul, dolgozóinak száma meghaladja az ötezret. A karok számából is látszik, hogy az intézmény tevékenysége szinte a teljes felsőoktatási spektrumot felöleli. Az egyetemen, jogi, egészségügyi, gazdasági, természettudományi, bölcsész, műszaki, művészeti, pedagógiai, felnőttoktatási képzések folynak. A választható szakok, specializációk száma több száz, melyek a hagyományos képzési formák megőrzésével párhuzamosan, és dinamikusan változnak, igazodva a társadalmi, gazdasági igényekhez.

A PTE a város, a régió és az ország oktatási-kutatási rendszerében előkelő helyet foglal el. Ezek mind arra predesztinálják az egyetemet, hogy az ország társadalmi-gazdasági fejlődésében fontos szerepet játsszon.

4. táblázat: A PTE-re jelentkezők száma és aránya régiók szerint 2003-ban

Régió	Jelentkezők száma	%
Központi	1286	12,8
Közép-Dunántúl	974	9,7
Nyugat-Dunántúl	1360	13,5
Dél-Dunántúl	4726	47,0
Észak-Magyarország	287	2,9
Észak-Alföld	341	3,4
Dél-Alföld	831	8,3
Válaszhiány	256	2,5
Összesen	10061	100,0

Forrás: www.om.hu (csak az egyetem Pécsen működő szervezeti egységeire vonatkoztatva).

Az 5. táblázatból kitűnik, hogy az egyes karok népszerűsége az ország különböző területeiről érkezett jelentkezők körében más és más. A Bölcsészettudományi Kar mindhárom területi kategóriában keresett volt. A távolabbról érkezők a Művészeti - és az Egészségügyi Főiskolai Kart részesítették előnyben. A régióból érkező jelentkezők számára a BTK mellett a Természettudományi Kar és a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet volt népszerűbb az átlagnál.

5. táblázat: A PTE-re jelentkezők száma és aránya karok szerint

	Pécsi kistérség		Dél-Dunántúli régió		Többi országrész	
	Jelentkezők száma (fő)	%	Jelentkezők száma (fő)	%	Jelentkezők száma (fő)	%
PTE-ÁJK	194	10,1	339	12,1	552	10,8
PTE-BTK	453	23,5	715	25,5	1041	20,3
PTE-KTK	180	9,4	196	7,0	410	8,0
PTE-PMMFK	283	14,7	431	15,4	691	13,5
PTE-TTK	215	11,2	391	14,0	485	9,5
PTE-ÁOK	56	2,9	84	3,0	184	3,6
PTE-EFK	238	12,4	352	12,6	888	17,3
PTE-MK	29	1,5	25	0,9	128	2,5
PTE-FEEFI	276	14,4	269	9,6	743	14,5
Összesen	1924	100,0	2802	100,0	5122	100,0

Forrás: www.om.hu

A másik két felsőoktatási intézmény -a Kaposvári Egyetem, és a pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola hallgató létszáma és képzési kínálata és térségformáló szerepe is kisebb a PTE-hez képest (3. táblázat).

Vizsgálataink alapján megállapítható, hogy a régiók oktatási intézményrendszerét és annak átalakulását döntően az adott térség fejlettségi állapota és tradíciói befolyásolják. Ez utóbbi fontosságát azért is hangsúlyozzuk, mert a jelenlegi helyzetet nemcsak az elmúlt tíz év változásai, hanem a magyar gazdasági társadalmi, kulturális fejlődés több évszázadra visszanyúló sajátosságai határozzák meg. Egy adott térség fejlettségi szintje a gazdasági mutatókban mérhető fejlettségen túl feltételezi a magasabb iskolázottsági szint meglétét, a korszerű infrastruktúra kiépítettségét és a modernizált településrendszert. A Dél-Dunántúl a gazdasági mutatók alapján a stagnáló térségek közé tartozik. Az infrastrukturális beruházások és a külföldi tőke előfordulása a régióban még kevésbé érezhető.

Kutatásunk egyik konklúziója, hogy egy-egy regionális centrum, mint például Pécs, ha az elmúlt évtizedben gazdasága válsághelyzetbe is került, de egyetemi központként, sokszínűbb képzési kínálattal, fejlett középiskolai hálózattal rendelkezik, akkor a tudásra épülő ágazatok fejlesztésével reményt láthat a kitöréshez. Ugyanakkor vizsgálati eredményeink azt is jól példázzák, hogy a magas iskolázottság és az ehhez kapcsolódó jól kiépített közép- és felsőfokú oktatási intézményhálózat megléte nem elegendő térségformáló erő. A további fejlődéshez és a válságból való kilábalásához elengedhetetlen az alpinfrastruktúra fejlesztése, így válhat vonzóvá a régióban akkumulálódott humántőke a beruházók számára.

Varga Beáta: Vegetáció